

INTERVJUREFERAT

Tid	Fredag, 11. mai, kl 0800
Sted	Sekretariatet, Akersgata 51, Oslo
Intervju av	Jon A. Lea, direktør, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)
Intervjuere	Alexandra Bech Gjørsv, 22. juli-kommisjonen Olav Njølstad, Sekretariatet Åsne Julsrud, Sekretariatet Ida Skirstad Pollen, Sekretariatet
Andre til stede	Hege Gabrielsen, PwC (sikring/dokumentasjon av intervjuet)

NSM
Eksemplar
2 av 2

Formelle forhold:

Lea var i forkant av intervjuet gitt skriftlig underretning om bakgrunnen for at kommisjonen ønsker hans forklaring, og de rettslige og praktiske rammer for intervjuet.

Lea ble gjort kjent med muligheten til å la seg bistå av en rådgiver, tillitsmann eller annen person

Lea er videre gjort kjent med plikten arbeidsgiver har pålagt ham/henne om å forklare seg for kommisjonen, og at det er forbundet med straffeansvar å forklare seg bevisst uriktig.

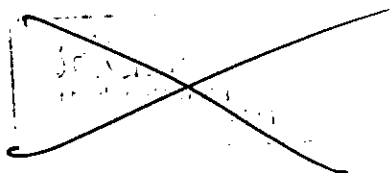
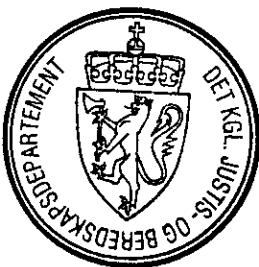
Lea ble gjort kjent med innholdet i selvkrimineringsvernet ved at vedlagte notat ble lest opp, og at dette vernet, etter kommisjonens syn, i utgangspunktet ikke kommer til anvendelse ved denne forklaringen.

Lea ble videre gjort kjent med at det ble tatt lydopptak, som ville bli lagret, og at det ville bli utarbeidet referat for signering som også ville bli lagret.

Lea ble også gjort kjent med at referatet vil kunne bli gjort tilgjengelig for andre enn kommisjonen, for eksempel dersom hensynet til sakens opplysning, ivaretagelse av partsrettigheter eller oppfyllelse av lovpålagte krav gjør dette nødvendig. Lea ble også gjort kjent med at kommisjonen er bundet av offentleglovas regler om innsyn i dokumenter. Lea ble også gjort kjent med at opplysninger fra referatet ville kunne bli brukt i kommisjonens rapport.

Jon A. Lea 110512

AVGRADERT
JD
(institusjonens navn)
Dato <u>13/10-12</u> Sign. <u>A. Lea</u>

Lea ble gjort kjent med sine rettigheter til å kreve innsyn etter pol § 18 og retting etter pol §§ 27 og 28.

Lea samtykket i å la seg intervjuet på ovennevnte forutsetninger.

Etter en kort presentasjon av representantene fra kommisjonen, ble Lea orientert om kommisjonens mandat, formålet med intervjuet og hvordan det ville bli gjennomført. Intervjuteemaene ble introdusert.

Lea startet sin redegjørelse.

Egen bakgrunn

Lea er statsviter fra UiO. Han har jobbet ved Institutt for anvendt sosialvitenskaplig forskning og har erfaring fra flere departementer. Han har i hovedsak jobbet med modernisering, omstilling, fornyelse, tilknytningsformer, forvaltning og politikk. I en periode hadde Lea ansvar for oppfølgingen av fylkesmennene, og var med på å utvikle fylkesembetene som system. Lea har vært konstituert som fylkesmann i to fylker, Hedmark og Buskerud. Han oppfatter at denne bakgrunnen, samt hans brede innsikt i forvaltningen, var avgjørende for at JD tilsatte han som leder av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Lea arbeidet en periode innenfor utdanning, i forbindelse med at familien flyttet tilbake til Vestfold. Fra etableringen i 2003 har Lea vært direktør ved DSB.

Om DSB

Lea sier at utgangspunktet for DSB - et av «utflyttertilsynene» - var en kombinasjon av et sterkt ingeniørmiljø i Tønsberg og miljøet fra Oslo, som dels inkluderte sivilforsvaret og dels hadde i seg en gryende interesse for samfunnssikkerhet.

Lea forklarer at DSB har utviklet seg, fra i starten å fokusere på etablering, integrering av to ulike miljøer og «å levere varene», til de senere år å forsøke å fylle den rollen de oppfatter at var politikernes intensjoner med etableringen: å være den organisasjonen på sivil side som har et fugleperspektiv, ser ting i sammenheng, har oversikt over kapasiteter og kritisk infrastruktur og samhandling mot militær side. Lea oppfatter at DSB på en del områder har ligget i forkant av det JD som eier har formidlet av forventninger. Konkret nevner han DSBs arbeid med tilsyn med departementer, store nasjonale øvelser, fokus på kritisk samfunnsstruktur, etablering av samhandlingsarenaer, kriseinformasjon til befolkningen og kapasitetsoversikter, som eksempler på initiativer DSB har «pushet» overfor JD. Rednings- og beredskapsavdelingen (RBA) i JD har vært med på dette og sørget for å få det inn i tildelingsbrev o.l., men Lea oppfatter likevel at DSB har ligget i forkant av departementet når det gjelder initiativ og ambisjonsnivå på beredskapsområdet. Han sier dette er et område som i det daglige får god oppmerksomhet i fagavdelingen, men lite oppmerksomhet i departementsledelsen.

Lea sier DSB er stolt over hva de har fått til siden etableringen. Han mener de har laget en organisasjon som har satt viktige ting på dagsorden, gjennomført mange systemiske forbedringer og opparbeidet seg legitimitet, både i direktorater, tilsyn, departementene og i forsvaret.

Samhandling med politiet

Når det gjelder politiet sier Lea at DSB alltid har samarbeidet godt med dem i det daglige, samtidig som de erfarer at politiet «bremser» i forhold til samvirke mot andre etater. I utgangspunktet mener Lea at den norske modellen innenfor redning, som innebærer at politiet leder operasjonene er bra, men han peker på at Politidirektoratet (POD) har ikke akklamert nasjonalt risikobilde, store øvelser, tilsyn, kapasitetsoversikter osv. På oppfølgingsspørsmål fra kommisjonen om hvorfor politiet ikke vil, svarer Lea at han har lurt mye på akkurat det. Han viser til at politiet utfører sine kjerneoppgaver bra: å forebygge og håndtere kriminalitet, og utøve makt i forhold til dette. Når det gjelder redningsdelen oppfatter Lea at politiet bruker den samme politifaglige metodikken som i kriminalitetsarbeidet, og at dette innebærer en binær, enten/eller tilnærming, hvor det å lete seg frem til læring og utvikle arenaer for samhandling ikke er fremtredende i politiets måte å arbeide på. Lea viser til en figur (vedlegg A) som overleveres kommisjonen.

Figuren gir i følge Lea et fugleperspektiv på håndteringsansvar i fire ulike typer kriseutfordringer.

- 1) Krig. Forsvaret forvalter krigsperspektivet. Politiet og andre bistår. Leas kommentar: DSB er inne når det gjelder beskyttelse, ref. Sentralt totalforsvarsforum
- 2) Kriminalitet, inkludert terror. Genuint politiarbeid. Leas kommentar: Politiet er flatere organisert enn mange andre. De 27 politimestrene har ansvaret.
- 3) Redning av liv og helse. Leas kommentar: Politiet leder, men kapasitetene er ofte å finne i de andre nødetatene og hos samvirkeaktørene.
- 4) Samfunnssikkerhetsutfordringer (oljesøl, pandemi, strømbrudd, flom, askesky, strømbrudd, telebrudd, industriulykker, transportulykker osv.) . Sikring av kontinuitet i viktige samfunnsfunksjoner og koordinering mellom ulike sektorer. Leas kommentar: Her er det helt andre aktører enn politiet som er sentrale, ofte kommuner og fylkesmenn, sammen med relevante direktorater.

Lea peker på viktigheten av at disse fire scenariene/ dimensjonene av krise ikke blandes sammen med hensyn til politiets rolle, som vil være helt ulik i eksempelvis scenario 2 og 4.

Lea peker videre på at ledelsen i 1, 2 og 3 er helt forskjellig, kommando (1 og 2) vs samvirke og koordinering (3). Politiet undervurderer behovet for å samle den kollektive redningsledelsen. For at aktørene skal kunne gjøre jobben sin anser Lea det som essensielt at alle involverte parter kommer sammen og deler informasjon. Problemet, i følge Lea, er at politiet i for stor grad definerer hva de selv har behov for, og glemmer at andre aktører har behov for å snakke med politiet og hverandre. Når det gjelder aktuelle tiltak relatert til denne problemstillingen, nevner Lea den organisatoriske plasseringen av Hovedredningssentralene.

Organiseringen av Hovedredningssentralen

I dag ligger ansvaret for Hovedredningssentralen i JD, under Rednings- og beredskapsavdelingen. Lea forklarer at redningssentralene fungerer etter samvirkeprinsippet, og at det meste av aktiviteten skjer til sjøs. At redningssentralene ledes av politimesterne synes Lea er helt ok. Spørsmålet nå er om de skal forbli i JD, skyves ut av departementet som en egen etat, eller administrativt underlegges DSB eller POD. Lea er skeptisk til å etablere en ny etat, ettersom det vil gi ytterligere en aktør på et område der det, etter hans mening, er mange nok aktører fra før. Han er også skeptisk til å legge hovedredningssentralene til POD,

ettersom han mener politiet er lite egnet til å håndtere samvirkekonseptet, som han anser som helt sentralt for hvordan hovedredningssentralene opererer.

Han sier en viktig rolle er å holde de frivillige, brann og redning og de andre etater innenfor et konsept, herunder øvelser, tilsyn, internasjonal samarbeid. Han synes det er ok dersom Hovedredningssentralene blir liggende under JD, men peker på at det stjeler oppmerksomhet fra Rednings- og beredskapsavdelingen, som fra før har et bredt ansvarsområde og har mye å gjøre. På spørsmål fra kommisjonen om Leas syn på å legge Hovedredningssentralene under DSB, svarer han at det kan være en fornuftig organisering, ettersom DSB, leverer kapasiteter på en rekke områder og håndterer kommuner og fylkesmenn, og således ikke ville hatt problemer med å levere systemet som Hovedredningssentralene representerer. Lea understreker at poenget ikke er at DSB skal få utvidere oppgaver, men at samvirkedimensjonen må ivaretas. I dag får DSB rapporter fra sin te brannsjefer som klager over manglende samhandling og ansvarsavklaringer.

Kommisjonen viser til erfaringer fra Storbritannia, og ber om Leas refleksjoner til organiseringen av redningsarbeidet i Norge, sammenliknet med andre land. Lea peker på at det som skiller Norge fra mange andre land er at politiet leder redningsarbeidet. Det er mer vanlig internasjonalt at egne redningsetater (for eksempel Redningsverket i Sverige), leder, mens politiet er en aktør. I Norge er tenkningen i politiet at liv, redning og helse er en del av politiets arbeid. Lea oppfatter ikke at analysen som ligger til grunn for politiets tenkning rundt dette som god nok, ettersom samvirkeperspektivet kommer i bakgrunnen. Han mener det vil være uheldig å endre et system som fungerer bra i Norge; samspillet mellom frivilligheten, statlige nødetater, forsterkningsressurser og kommunene (redningsdelen), i retning mer kommando/kontroll og mindre samvirke (ref. forslaget om å legge Hovedredningssentralene til politiet).

Redningsarbeidet, 22. juli

Kommisjonen ber Lea reflektere rundt situasjonen 22. juli, og det at ikke den kollektive redningsledelsen ble innkalt i Oslo og Buskerud. Lea sier at DSB er en «gående kommisjon», og derfor har tenkt mye «hva hvis». Han sier grusomheten i det som skjedde 22. juli var mer den røde tråden enn samfunnsutfordringene, ettersom situasjonen var forholdsvis raskt avklart. Han sier videre at manglende innkalling av den kollektive redningsledelsen nok ikke var kritisk for liv og helse i denne situasjonen, men understreker at det kunne man ikke vite da det skjedde. Han sier at lokalt sivilforsvar og brannvesen i Oslo og Buskerud etterspurte kollektiv ledelse i lokale redningssentraler 22. juli. Det at det senere viste seg å ikke være et behov er en fattig trøst, gitt at situasjonen kunne vært helt annerledes, eksempelvis om høyblokkene hadde rast sammen. Lea mener at det burde vært satt opp lokale redningssentraler med kollektiv ledelse. Han henstiller kommisjonen til å snakke med ledelsen i Oslo brann og redning, for mer informasjon og synspunkter på dette punktet.

Kommisjonen viser til at Buskerud sivilforsvar sier at de følte de ble benyttet, selv om det ikke ble etablert lokal redningssentral. Lea sier at dette nok stemmer, ettersom det forgikk konkret redningsarbeid i Buskerud. Usikkerheten var større i Oslo med hensyn til omfanget av situasjonen. Da ble vurderinger av hvordan trafikken skal håndteres, evakuering osv. mer aktuelt. I slike operasjoner har sivilforsvaret en sentral rolle, og således mener Lea det er naturlig at sivilforsvaret i Oslo følte større usikkerhet om sin rolle, enn i Buskerud. Lea mener det hadde kostet lite å kalle inn kollektiv ledelse, gitt at situasjonen i en periode fredag ettermiddag var uavklart. Han understreker at på skadestedet fungerte samordningen veldig godt.

Øvelser

Lea sier at DSB oppfatter at det ligger til deres mandat å få mer systematikk i øvelser, og inkludere ulike scenarier i disse. Han viser til at det de siste årene er øvet på mange av scenariene i det nasjonale risikobilde, uten at dette fra starten var en del av en overordnet plan. Etter Madridbomba tok DSB et initiativ overfor JD og laget en analyse av «hva hvis dette hadde skjedd i Oslo». Dette arbeidet resulterte i øvelse Oslo i 2006.

Når det gjelder øvelser som virkemiddel anser Lea at man må betrakte øvelser som en langsiktig investering, ved jevnlig å bringe aktører med ulike ansvarsområder sammen og gjøre de kjent med hverandre. Planlegging og evaluering av øvelsene er, i følge Lea, vel så viktig som selve gjennomføringen. For DSB er det viktig at det øvelsetekniske fungerer, i tillegg til læringspunkter når det gjelder roller, ansvar og kommunikasjon. Lea anser øvelser som en god form for tilsyn.

Kommisjonen spør om Lea erfarte at de enkelte aktørene tok med seg lærepunkter fra øvelse Oslo i sitt arbeid 22. juli. Lea anser at JD gradvis har funnet sin rolle, men at det fremdeles er en viss usikkerhet knyttet til hvem som gjør hva. Videre opplever han en systematisk undervurdering hos mange aktører, og særlig i politiet, i forhold til hva andre aktører har behov for å vite for å kunne gjøre jobben sin. Lea sier man i øvelse Oslo så gråsoneproblematikk i forhold til informasjonsbehov internt i JD; mellom JD og andre departementer; mellom politiet og andre instanser; og knyttet til Oslo S, mellom Jernbaneverket, NSB, politi, brann og kommune, i fravær av en stasjonsmester.

Han mener politiet til en viss grad har signalisert holdningen.. «Vi¹ definerer hva dere har behov for å vite».

Kommisjonen spør om hvordan scenariene for de store øvelsene bestemmes. Lea sier at DSB foreslår scenariene overfor JD. Dette har gradvis blitt satt i system. Nå foreligger det en øvelsesplan frem til 2016. I denne er det sentralt at det er et sammenfall med det nasjonale risikobildet. Når det gjelder politiets årlige øvelser har DSB en mer perifer rolle. Delvis mener Lea dette skyldes at politiet ikke er veldig inkluderende i forhold til samarbeidende aktører.

En viktig funksjon med de store øvelsene (SNØ) er å spille ut usikkerhetssituasjoner i forhold til rolleforståelse og kommunikasjon på sentralt nivå, herunder kontinuitetsplanlegging.

PSTs rolle i øvelser

Lea erfarer fra totalforsvarsforum, terrorforebyggende råd, øvelser og gjennom direkte kontakt med PST, at samarbeidet med dem er bredt og fungerer bra. Lea oppfatter likevel at PSTs trusselvurderinger er av generell karakter, og at det derfor er vanskelig å operasjonalisere disse og fordele oppfølgingsansvaret. Han oppfatter at PST i dag har større fokus på hvordan de kan levere mer konkrete trusselvurderinger. 22. juli var situasjonen spesiell fordi det var så fort over, men Lea oppfatter at PST var på banen og delte den informasjonen de hadde.

Leas erfaringer med Regjeringens kriseråd (RKR) 22. juli

¹ Korrigerende fra jeg til vi under kontradiksjonen

Lea deltok fra og med det andre møtet i RKR. Lea forteller at han aldri ble ringt opp, men bare møtte opp, ettersom han syntes han burde være til stede. Han sier det er opp til departementene å ta med seg de de har behov for i RKR. Lea fikk informasjon om møtet i RKR via Krisestøtteenheten (KSE), ikke JD.

Kommisjonen spør om Lea har noen refleksjoner rundt rollen til RKR, og hvorvidt dette forumet er egnet til å tjene politikernes informasjonsbehov. Lea sier at DSB er opptatt av at RKR og KSE skal gjøre det de er satt opp til å gjøre, nemlig å sammenstille relevant informasjon for at politikerne kan ta de rette beslutningene. Hans syn er at RKR aldri kan være en håndteringsarena nedover, ettersom det alltid vil være andre (politi, forsvar eller fagdirektorater), som vil ha styringen i forhold til det operative. Når det kommer til hvem som kunne gjort en forskjell med hensyn til liv og helse 22.7, mener Lea at det kommer ned til de som fysisk befant seg på skadestedet. «Skadestedshåndtering må du ha lært på forhånd».

Kommisjonen viser til organiseringen av krisehåndteringen i Storbritannia der, forvaltningsledelsen og politikerne er mer samlet, og ber om Leas kommentar til dette. Han oppfatter at britene har skapt en større grad av fellesskap om det nasjonale beredskapsbildet, gjennom bred forankring og etablering av felles begrepsapparat og rutiner. I Norge har det, etter Leas oppfatning, vært for høye barrierer til å innkalle RKR. Han mener RKR burde vært brukt hyppigere og muligens hatt en bredere sammensetning. Nivået under burde oftere vært trukket inn (POD, PST, DSB). Hvorvidt det er hensiktsmessig at politikerne og embetsverket sitter sammen i RKR, er Lea mer usikker på. Han viser til egen erfaring fra et besøk i et situasjonsrom i Washington i forbindelse med en orkan, der videokommunikasjon med ulike etater på ulike geografiske lokasjoner fungerte svært godt. Han understreker også at man ikke kan gi nok informasjon til politikerne i kriser, ettersom de ikke klarer ikke å skjerme seg for media, og må ha bekreftet informasjon.

Lea peker på en ulik kultur i departementene og ytre etater når det gjelder presisjon i modus for operasjoner, som blant annet kommer til uttrykk gjennom språk og væremåte. Mens man i departementet møtes «kl tre/ettermiddagen»-holdninger, forholder operativ virksomhet seg til kl 1500. Her opplever Lea at det er et forbedringspotensial i JD, i forhold til å innta en «1500 modus» i krisesituasjoner, og ta kriseledelsen umiddelbart.

Kommisjonen spør hvordan Lea opplevde situasjonsforståelsen i det andre møtet i RKR kl 2300. Han sier han oppfattet en betydelig grad av usikkerhet om hva som kom til å skje, og at politiet visste noe som ikke alle andre visste. Dette gjorde at det ble noe usikkerhet rundt situasjonsforståelsen. Han husker at politiet redegjorde for situasjonen, og beskriver møtet som fungerende og rasjonelt, preget av tristhet. Det var mest oppmerksomhet rettet mot regjeringskvartalet, herunder FADs rolle, og hvordan regjeringen skulle ivareta sin styringsevne. I tillegg var kommunikasjon et viktig anliggende. Fokuset i RKR var i liten grad på Utøya. Han oppfattet for øvrig at RKR holdt seg greit unna politiets operative arbeid, som de heller ikke hadde noe med. Dette gjaldt også senere møter i RKR.

Koordineringsgruppen

Lea forteller at «koordineringsgruppen» ble etablert lørdag 23. juli og besto halvannen uke fremover. Gruppen ble etablert for å bistå Ap, som rammet objekt, i forhold til en mengde spørsmål. Lea sier at statssekretæren i JD kalte inn HOD, Helsedirektoratet, DSB, AUF og Ap til møte, men at han er usikker på hvor initiativet til å etablere gruppen kom fra. Lea forteller at embetsverket i JD reagerte initialt på at Lea skulle ha møter med Aps partisekretær (Raymond Johansen). De synes dette var litt rart. Men Lea oppfattet at det i kriser ofte vil være behov for å etablere en koordinering med rammet objekt (flyselskap, kommune,

rederi eller liknende.), og at DSB og fylkesmennene da har en naturlig rolle, ref. krisedimensjon fire beskrevet over.

Gruppen hadde en uformell form, det ble ikke tatt beslutninger og heller ikke tatt referater fra møtene. Lea deltok på samtlige møter og synes gruppen gjorde mye nyttig arbeid for å bistå Ap. Møtene ble avholdt på Politiskolen og i POD. DSB viktigste rolle i gruppen var å følge opp Ap, og identifisere hvilke problemer de hadde behov for å løse som følge av å være et rammet objekt, og bistå dem i å løse disse. Navnelister, sluttføringer av Utøya som åsted, vakthold på Utøya og tilbakekomsten var eksempler på oppgaver Ap trengte bistand til (Lea viser til rapport fra DSB om dette). DSB tilbød å bruke egen kompetanse og kapasitet og tok ansvar for disse oppgavene.

Lea peker på at noe av det første som skjedde i koordineringsgruppa var å jobbe frem en oversikt over hvilke personer som var rammet på Utøya. Situasjonen var uoversiktlig i forhold til påmeldinger og hvem som befant seg på øya på det aktuelle tidspunktet. Det viste seg at helsevesenet hadde oversikt over alle de som helsevesenet skulle håndtere, men at det var problematisk for andre, inkludert DSB, å få innsyn i disse opplysningene. Politiet hadde oversikt over sine identifikasjoner, men ingen hadde oversikt over «universet Utøya». Lea sier at tsunamien lærte oss noe om hvordan det var mulig å få oversikt over «universet», ettersom UD hadde store problemer med dette da. Basert på kritikken etter tsunamien trodde Lea at politiet hadde fått i oppgave å gjøre dette, men han registrerte at det ikke skjedde 22. juli og undret seg over det. Politiet mente dette ikke var deres ansvar, og DSB tok altså denne oppgaven i samarbeid med Ap.

Sivilt beredskapssystem og politiets terrorplanverk

Lea viser til at DSB har ansvar for koordineringen av den sivile delen av NATOs beredskapssystem (SBS). I følge Lea synes NATO dette systemet er bra, og forventer at det brukes. I praksis kommer likevel ikke SBSen til anvendelse, ettersom systemet, etter Leas syn, er lite relevant og baseres på en logikk fra den kalde krigens dager. Heller ikke 22. juli kom systemet til anvendelse, noe som for Lea illustrerer hvor irrelevant SBSen er. Han mener det er nødvendig å bygge systemet opp på nytt, ut fra en annen logikk, dersom det skal ha en reell funksjon.

På spørsmål om Lea ser noe kritikkverdige i at SBSen ikke ble aktivert i justissektoren 22. juli, svarer Lea at han ikke vet, ettersom det aldri har kommet til anvendelse. Lea sier at DSB har prøvd å gjøre denne relevant i øvelser, eksempelvis i den årlige CMX øvelsen (NATO øvelse), som DSB har ansvaret for. Lea sier at slike øvelser blir en akademisk tilnærming til tenkte problemstillinger, som ikke kommer til anvendelse i det virkelige liv.

På spørsmål fra kommisjonen om sammenhengen mellom politiets terrorplanverk og SBSen, svarer Lea at disse «virkemiddelpakkene» er adskilte fra hverandre. Han betegner politiets beredskapssystem som et levende system, mens SBSen har mer preg av å være et skrivebordsystem, som vi har på grunn av NATO-forpliktelser.

Skjermingsverdige objekter etter sikkerhetsloven

Lea sier at objektsikkerhet er en del av den nye sikkerhetsloven, og skal dekke opp forvarets og sivile behov, både i forebyggende øyemed og for beskyttelsesstyrker i kriser. Hvert enkelt departement skal plukke ut «sine» objekter og plassere de inn i dette systemet, noe som foreløpig ikke er gjort. Han vet ikke hvorfor dette ikke er gjort, men har ofte lurt på det. Han sier at den gamle sikkerhetstankegangen, som i større.

grad hadde utgangspunkt i forsvarrets behov, forutsatte at fylkesmennene og det gamle DSB hadde en rolle i å sammenstille dette systemet. I det nye regime, med NSM forvalter av sikkerhetsloven, har ikke DSB dette ansvaret. Likevel opplever Lea en forventning utenfra om at DSB skal ta tak i dette. Lea oppfatter at forskriften først må på plass, deretter må departementene gjøre sitt, og så kan DSB eventuelt bidra i ferdigstillingen.

Kommisjonen spør om det er noen sammenheng mellom manglende aktivering av SBSen/ planverk og manglende utpeking av sikringsverdige objekter, i lys av at man ikke har trent. Lea er åpen for et slikt resonnement, og føyer til at dette ikke har hatt nok oppmerksomhet i JD og hos dem i DSB.

Kommisjonen spør om Leas syn på hvorfor det har tatt så lang tid med forskriften. Han sier at det er nødvendig å definere noen kriterier for utvelgelse av objekter, hva som er kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Han sier at DSB har startet opp et systematisk arbeid, ut fra en akademisk tilnærming, med å definere infrastruktur og samfunnsfunksjoner som er kritiske for at folk skal få dekket sine basisbehov (KIKS). Dette arbeidet vil være et viktig grunnlag for utpekingen av skjermingsverdige objekter og DSBs tilsynsrolle overfor departementene. Lea understreker at departementene, uavhengig av at ikke forskrifter og analyser er på plass, kan gjøre mye for å identifisere egne sårbarheter, utpeke skjermingsverdige objekter under eget ansvarsområde, samt øve på dette.

DSBs tilsyn med departementene

Lea forteller at DSBs tilsynsrolle overfor departementene er unik i en internasjonal sammenheng. DSB har gjennomført to tilsynsrunder så langt. Lea mener at ordningen har medført en bedre forståelse for samfunnssikkerhet og beredskap i departementene, og en profesjonalisering av dette arbeidet. Hans erfaring med departementsrådene er at de i utgangspunktet er positive til å bli sett i kortene. DSB har gradvis gått grundigere inn i materien og stiller mer kritiske spørsmål. Noe av det viktigste DSB kan bidra til å avdekke, er ulike oppfatninger internt om roller og ansvar.

Generelt mener Lea at departementene bør spandere på seg mer overordnede risiko og sårbarhetsanalyser (ROS analyser). Verdien av et overordnet veikart, før man går ned i materien er stor. Lea mener det er en god investering for departementene å bruke noen timer innledningsvis til «å sette scenen», når det gjelder hva som er av kritisk betydning for et departement. Sentrale spørsmål er hva slags type hendelser og hvilke aktører som er aktuelle, og hva slags type samhandling som er nødvendig.

På spørsmål fra kommisjonen om det er andre avvik som gjentar seg i tilsyn, svarer Lea at en gjenganger er hva restopp-gaven for et departement er, når mye av ansvaret på beredskapsområdet er delegert til etater/tilsyn. Eksempler på dette er at når Jernbanetilsynet eller NVE fører et tilsyn, så slipper departementet litt taket i tilsynsproblematikken og sitt ansvar i forhold til dette. Han mener det er problematisk ettersom departementene i realiteten bare har delegert et virkemiddel, og således burde hatt en mer systematisk oppfølging av tilsynsfunksjonen; i sterkere grad styrt den og påsett at avvik blir korrigert. Det politiske ansvaret ligger altså i departementene, uten at deres oppfølgingsansvar oppleves å være klart nok definert. Han oppfatter at de store departementene er gode, herunder HOD, UD, FIN, mens en del mindre departementer er mindre gode.

Kommisjonen spør hvorfor DSB ikke fører tilsyn med politiets beredskap. Lea svarer at det har de aldri gjort, heller ikke med forsvaret, og at de har tatt for gitt at de ikke skal gjøre det. Politidirektoratet har denne oppgaven, men generelt erfarer Lea at politiet er vanskelig/lukket, og at ansvarsfordelingen også kan ha

sammenheng med at forholdet mellom Politiavdelingen og Rednings- og beredskapsavdelingen i JD ikke er noe bra.

Kommisjonen spør om Leas kommentar til at DSB, i motsetning til NSM, ikke har hjemmel til å gi pålegg i forbindelse med tilsyn. Lea sier de aldri har følt et behov for å få en slik fullmakt, ettersom det er så mye politikk knyttet til DSBs tilsyn. Et eksempel er OED og forsyningssikkerhet. Han sier det vil være merkelig dersom DSB skulle lagt seg som et slags «supertilsyn» over NVE, som allerede har et tilsyn med forsyningssikkerheten. Lea mener det er viktig at funnene fra DSBs tilsyn går til JD, og at justisministeren formidler dette til regjeringen. Leas inntrykk er at DSBs bekymringer stopper litt opp i JD. Han understreker likevel at han ikke har full innsikt. Han kobler den manglende oppfølgingen til at JD sliter med å ta samordningsrollen på beredkapsområdet, noe også DSB og RR har påpekt i sine tilsyn/revisjoner av JD. Han mener det er behov for at JD tar samordningsrollen mer alvorlig, alt fra opptreden i RKR, til å ta initiativer og pushe beredskapsspørsmål i regjeringen.

Kommisjonen viser til DSBs tilsyn med JD i 2007, og spør om det stemmer at det ikke hadde vært gjennomført tilsyn siden da. Lea svarer at DSB hadde forberedt et nytt regime og planlagt tilsyn høsten 2011, men at tilsynet, som følge av 22.juli, ble skjøvet på til høsten 2012. Stengt tatt mener Lea at profesjonelle tilsyn som DSB bedriver, bør gjennomføres uavhengig av om det måtte passe inn i departementets planer eller ikke. Kriser kommer heller aldri når det passer. Lea sier det hadde vært interessant å se om JD, i den spesielle situasjonen de er i nå, hadde vært i stand til å håndtere en krise.

Kommisjonen viser til at NSM har pekt på at det er vanskelig for dem å drive et systematisk og godt tilsyn, så lenge objektsikringsforskriften med utvelgelseskriterier ikke er på plass. Lea synes dette er litt rart, gitt et allment ansvar for å sikre egen virksomhet. Han mener en detaljert forskrift ikke kan være avgjørende for hvorvidt NSM kan føre tilsyn med sikkerheten i byggene. På spørsmål fra kommisjonen om det kan være kulturelt betinget at objektsikringsforskriften ikke har kommet på plass, svarer Lea at han ikke har forutsetninger for å svare på dette.

Kommisjonen spør om det er viktig med tilsyn på sikkerhets- og beredkapsområdet, for å være sikker på at dette blir gjort. Det mener Lea at det er, ellers går det i glemmeboka. Han tilføyer at det nesten er større behov for tilsyn i offentlige virksomheter enn i privat næringsliv, ettersom de har en økonomisk egeninteresse av å sikre seg at produksjonen opprettholdes.

På spørsmål fra kommisjonen om tilsynsfunksjonen burde vært samlet (NSM og DSB), svarer Lea at han lurer på om det burde være et eget tilsyn på IKT da dette er et omfattende område som krever spesialkompetanse, mens objektsikring da kunne håndteres av DSB. I dag er ansvaret delt ut fra dels allmenn sikkerhet (DSB), og dels sikkerhetslov sikkerhet (NSM), noe som Lea oppfatter gir en uhensiktsmessig arbeidsdeling.

Kriseplanverket i departementene

Kommisjonen spør om DSB ønsker en standardisering av kriseplanverket i departementene. Lea svarer at dette er noe de vurderer, men foreløpig ikke har gjort noe med. Han viser til at både DSB og Riksrevisjonen har etterlyst en mer samordnet plan på helse- og justisområdet. Dette er nå fulgt opp innen helse ved at Helsedirektoratet er gitt alle fullmakter. Her skiller Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) seg fra andre departementer, ved at de har delegert ansvaret så tydelig til direktoratet. Leas inntrykk er at JD tidligere

syntes denne måten å gjøre det på var litt skummel, en slags «miniabdisering i HOD». Lea og DSB anser at HODs tilnærming er hensiktsmessig.

Innenfor justisområdet forutsettes det fortsatt en rolle for fagavdelingene og embetsverket i departementet i krisehåndteringen, mens denne rollen på helseområdet altså er tillagt Helsedirektoratet. Dersom noe ikke fungerer i det operative er det Helsedirektoratets oppgave å følge opp. DSB har tilsvarende initiativplikt hvis det ikke er liv og helse. Etter Leas oppfatning er embetsverkets rolle ofte overvurdert i en krisehåndtering, fordi håndteringen skjer lenger ute i sektoren.

22. juli tok KSE på seg embetsverksrollen, selv om det ikke var definert slik. Lea viser til Øystein Knutsen for mer informasjon på dette punktet. Lea deltok selv i flere diskusjoner knyttet til organiseringen av kriseledelsen 22. juli, men valgte å innta en pragmatisk holdning og møte opp, selv om han ikke hørte noe fra JD. Han mener måten dette ble håndtert på 22. juli fungerer bedre enn planverket, noe som sier han at planverket må endres.

Kommisjonen spør hvem som burde hatt Helsedirektoratets rolle, dersom justissektoren hadde organisert seg som helse. Lea svarer da at det ville vært politidirektøren der politiet har ansvar, og DSB overfor sivilsamfunnets aktører i bred forstand, dersom noen ikke gjør jobben sin.

Kommisjonen viser til at det fremstår som at helsesektoren har gjort noen planmessige tillempninger i forhold til likhets- og nærhetsprinsippet, mens disse prinsippene følges mer strikt i justissektoren. Lea svarer at han anser at ansvars-, likhets- og nærhetsprinsippet har mye for seg, men at et for stort fokus på disse prinsippene kan gjøre at systemene ikke blir fleksible nok i krisesituasjoner. Det skal, i følge Lea, mye til for at noen overprøver en politimester. Lea viser til at Norge ikke har en statlig aksjon i kriser, noe han har erfart fra naturkatastrofer og skogbranner der for eksempel lokale brannvesen har hatt problemer med å håndtere hendelsen. I slike situasjoner har DSB tatt et ansvar for koordinering, men Lea sier at deres ansvar ikke er tydeliggjort, på samme måte som for helse. Kommisjonen spør om hvordan DSB sikrer en oversikt over situasjonen, og på hvilket grunnlag de vurderer behovet for sentrale forsterkninger. Lea svarer at dette er en del av planverket, og er basert på DSBs vide kontaktnett.

DSB sier i alle sine oppsummeringer at robustheten i Norge er bra og at håndteringsapparatet er greit. Samtidig mener Lea det kan være slik at mangelen på store, alvorlige hendelser og påkjenninger gjør at vi tror systemene våre er bedre enn de faktisk er. Dette er noe Lea og DSB har tenkt mye på etter 22. juli.

Kommisjonen viser til at de forstår Lea som at Helsedirektoratet har en slags initiativplikt dersom noe ikke fungerer, DSB praktiserer tilsvarende dersom det ikke er snakk om liv/helse, og spør om hvem som har denne initiativplikten i politiet, eksempelvis å etterspørre hvorfor det ikke kommer noen bistandsanmodninger. Lea synes dette er et godt spørsmål, og skjønner ikke hvorfor dette ikke skjedde 22. juli. Han viser til at politiet har uttalt offentlig at det forsvaret har å bistå med er ikke så relevant for politiet. I tillegg viser Lea til at det ikke er så lett å planlegge i forhold til forsvarets ressurser, ettersom forsvaret alltid har forutsetningen om at de må være tilgjengelige. Politiet på sin side har behov for å planlegge ut fra noe de vet vil være der. Lea bekrefter at det er POD/JD som har ansvaret for å sikre at de nødvendige ressurser er tilgjengelige. At det ikke alltid skjer, mener Lea har noe med JDs egenart å gjøre, at justisdimensjonen og en prosedyrepregede måte å jobbe på, overskygger beredskapsdimensjonen i departementet. På spørsmål fra kommisjonen om dette er noe det er naturlig for DSB å påpeke i et tilsyn, svarer Lea ja.

JDs samordningsrolle

Kommisjonen viser til påpekte mangler i samordningsrollen og beredskapsblikket nedover, og utfordrer Lea på om SMK burde ta ansvar for disse spørsmålene (ref. UK), eller man burde etablere et rendyrket beredskapsdepartement (Willoch-utvalget). Lea tror ikke det er hensiktsmessig å gi SMK en slik rolle. Han viser til at ansvarligheten den enkelte statsråd har overfor Stortinget, går som en rød tråd i norsk forvaltning. SMK skal ligge i bakgrunnen og sørge for at det enkelte departement tar sitt ansvar. Han viser i den forbindelse til at DSB gjennomførte et tilpasset tilsyn med SMK. En rød tråd i dette tilsynet var SMKs bekymring for JD, selv om dette ikke er veldig tydelig kommunisert i rapporten.

Når det gjelder ideen om et eget beredskapsdepartement/innenriksdepartement, mener det Lea at alle oppgaver det ville vært naturlig å legge til et slikt departement, ligger i JD i dag. Han mener det handler mer om måten det gjøres på, og at beredskapsområdet ikke er gitt sterk nok politisk og administrativ oppmerksomhet. Han ser JD er et stort departement med et stort omfang av oppgaver, men peker på kultur, mennesker, historie og prioritinger som de viktigste faktorene med betydning for utførelsen av samordningsrollen.

Stortingsmeldinger om samfunnsikkerhet og beredskap

Kommisjonen viser til St.meld. nr. 22 (2007/08) signaliserer at nå skal vi «ta oss sammen», og spør om dette gjenspeiler en skippertaksmentalitet på beredskapsområdet. Dette bekrefter Lea langt på vei. På den annen side trekker han frem oppfølgingen av sårbarhetsutvalget, Stortingsmeldinger og senere arbeider, der mye er gjennomført, og at det arbeides jevnt og trutt med disse spørsmålene. Etter 22. juli har han og DSB spurt seg om mangelen på store samfunns påkjenninger kan ha gjort at vi tror vi er flinkere enn vi er, og om det er systematiske forhold man burde grepet tak i tidligere.

Kommunenes håndtering av kriser

Kommisjonen viser til et inntrykk de har av at kommunene håndterte krisen 22. juli bra, spesielt Hole og Oslo, og ber om Leas kommentar til det. Han sier at mye fungerte og fungerer i kommunene, men at man har liten erfaring med hendelser av stort geografisk omfang. DSB har jobbet mye med kommunenes beredskapsplikt og oppfølgingen av denne. For at systemet skal fungere enda bedre, peker Lea igjen på at JD må bry seg med de andre departementene, og behovet for å få på plass konkrete revisjonskriterier i forhold til kritiske samfunnsfunksjoner.

Inntrykk av FAD

Kommisjonen spør om Lea har noen kommentarer til tilsynene de har ført med FAD. Lea sier han har inntrykk av at det har vært en gråsoner mellom FAD og de øvrige departementer i regjeringsskvartalet, om hvem som skal gjøre hva. Dette forholdet har blitt tatt opp av DSB i FADs tilsynsrapport, og Leas inntrykk i etterkant av denne, er at FADs rolle har blitt klarere. Han sier likevel at det fremdeles er utfordringer knyttet til FADs gjennomføringstygde, herunder initiativplikt. Lea viser til FADs håndtering av stengningen av Grubbegata som et eksempel på dette. Han mener det ville vært enkelt for FAD å gjøre dette på en bedre måte, gjennom en statlig reguleringsplan.

Kommisjonen spør om DSB noen gang har snakket med FAD om hensiktsmessigheten av statlig reguleringsplan. Lea viser til at de har snakket med FAD om klarheten omkring sikkerheten i regjeringsskvartalet totalt sett, og for det enkelte departement. Kontinuitetsplanlegging og øvelser var også

tema i DSBs dialog med FAD (ref. tilsynsmelding og JDs siste rapport om beredskapstilstanden i departementene/oppfølging av internkontrollinstruksen), men da ikke i påleggsform. Han sier at DSBs inntrykk var at FADs bevissthet rundt sitt ansvar, heller ikke vilje eller kapasiteter til å gjennomføre dette, har vært veldig stor gjennom de siste årene.

JD – forholdet mellom Politiavdelingen og Rednings- og beredskapsavdelingen

I følge Lea er relasjonen mellom Politiavdelingen og Rednings- og beredskapsavdelingen (RBA) i JD ikke bra. Han sier dette har pågått over tid, og handler om faglig uenighet, kulturforskjeller og personlige relasjoner. DSB sitter med inntrykket av at Politiavdelingen og POD ikke aksepterer og liker dagens organisering av rednings- og beredskapsarbeidet.. Lea mener dette reflekterer at politiet anser rednings- og beredskapsarbeidet som en politioppgave (ref. Politilovens § 27 a). Dermed har de vært negative til Hovedredningssentralenes plassering under Rednings- og beredskapsavdelingen, opprettelsen av DSB og at sivilforsvaret ble lagt under DSB. Denne konflikten merkes, i følge Lea, i direktoratene. Etter 22. juli har Lea lurt på om dette i større grad handler om politiets egenart, som han beskriver som en slags 0-1 egenart. Han opplever at politiet, på alle nivåer, i for stor grad tolker tilbakemeldinger og evalueringspunkter som at de ikke har gjort jobben sin/kritikk, og at dette sammen med manglende analyser fra politiets side, står i veien for nødvendig læring. Han opplever at forholdet mellom de to avdelingene er det samme, på tross av at Politiavdelingen har fått ny leder.

Kommisjonen viser til at den kongelige resolusjonen som definerer Redningssentralenes oppgaver ikke har blitt oppdatert, og spør hva dette skyldes. Lea svarer at etter hans mening er årsaken er krangel mellom POD, Politiavdelingen og Rednings- og beredskapsavdelingen (RBA).

På spørsmål om etatsstyringen av DSB, og hvordan RBA utfører denne oppgaven, svarer Lea dette har vært uproblematisk hele tiden. Han sier JDs styring og oppfølging av DSB oppleves som profesjonell og ordentlig, kanskje en noe «skoleflink tilnærming». Han oppfatter, dog uten å kjenne dette godt, at Politiavdelingens styring av POD er mer problematisk. Lea mener det er problematisk at RBA ikke får gjennomslag for beredskapsinitiativer oppover i systemet, og at dette er en konsekvens av hvordan JD håndterer sin samordningsrolle. Han mener JD må stå sterkere i regjeringen i forhold til tilsynsrollen, og han mener også at ansvarsprinsippet har blitt for altoverskyggende.

På spørsmål om maktforholdet mellom Politiavdelingen og RBA, internt i JD, svarer Lea at Politiavdelingens myndighet overfor POD fremstår som begrenset. RBAs utfordring er manglende ledelsesforankring av beredskapsområdet i departementsledelsen og hos politisk ledelse.

Sikkerheten i regjeringskvartalet - ansvarsforhold

Kommisjonen viser til NSMs tilsynsrolle og spør om det finnes grensesnittproblemstillinger mellom NSM og DSB. Lea sier at DSB hører at tilsynene som NSM gjennomfører i departementene er lite populære, ettersom de oppfattes som svært detaljfokusert. Lea bekrefter at det er uklare grensesnitt mot NSM og nevner flere: prioriterte mobiltelefoner, kritisk infrastruktur og ny objektsikkerhetsforskrift. Dette arbeidet har tatt lang tid, og noen, inkludert han selv, vil si at det er fordi ansvaret ikke er klar definert. Spesielt i forhold til sikkerhet i regjeringskvartalet, oppfatter Lea at ansvaret, blant annet forholdet mellom DSB og NSM tilsyn er noe uklart. Politiet, det enkelte departement, FAD, NSM og DSB har alle roller. DSB har overfor JD og FAD signalisert at det er behov for å definere klarere hvem som har ansvar.

Leas forståelse av ansvarsforholdene når det gjelder sikkerhet i regjeringskvartalet er følgende²:

- Det enkelte departement har primæransvaret for egen sikkerhet, både når det gjelder diagnostisering og gjennomføring av tiltak
- FAD, som forvalter og eier, summerer opp departementenes behov og gjennomfører på vegne av departementene. Et gjennomføringsansvar.
- Politiet er en faginstans, både i forhold til forebygging og sikring, men har ikke eget ansvar.
- NSM skal føre tilsyn med sikring av byggene ifht terror, uavhengig av ny eller gammel objekt forskrift (jf. Sikkerhetsloven). Han mener imidlertid dette har vært «ullent» i flere år.
- DSBs rolle er knyttet til departementenes kontinuitet, uavhengig til årsaken til at departementene settes ut av spill. Reserveløsninger, planverk, øvelser er en del av dette ansvaret. Sikring av bygget er ikke en del av DSBs ansvar. Likevel oppfatter Lea bildet noe uklart, blant annet som følge av at det ikke finnes en generell Lov om beredskapsplikt (kun kommunene er omfattet av beredskapsplikten i dag), og at DSB ikke har noen myndighet overfor departementene.

På spørsmål fra kommisjonen sier Lea at han mener at SMK, og Justis, som leietakere i huset, er pliktsubjekter etter sikkerhetsloven, men er åpen for at han kan ta feil. Lea sier han vil sjekke opp dette.

Beredskap - sårbarhet

Lea viser til at man i Norge har vektet lokal- og distriktspolitiske hensyn høyt. En følge av dette er at vi har 27 politidistrikt, 330 brannvesen og 70-80 operasjonssentraler, og at bemanningen og beredskapen avspeiler dette.. I hverdagen kan dette være fornuftig i forhold til liv/helse, hjelpen er nær, mens et slikt system kan gjøre oss mer sårbare i krisesituasjoner. Et viktig spørsmål er om vi skal ha langt færre og større felles nødsentraler.

Kommisjonen viser til at stabsapparatet i politiet fremstår som dugnadsbasert, mens i helse fungerer det bedre gjennom en mer fleksibelt og sentralisert organisering. Lea deler denne oppfatningen og mener dette også er mulig i politiet, men at det fordrer at politidistriktene søker samarbeid med hverandre og andre aktører. Han mener mye kan gjøres med dagens organisering av politidistriktene. Han viser til Drammen der 110, 112 og 113 har en samlokalisering og fått etablert et mer profesjonelt miljø. Lea sier det også kunne tenkes at man hadde et profesjonelt nødsentralapparat, slik de har i Finland, mens han erfarer at POD og Helsedirektoratet er skeptiske til det.

Stengningen av Grubbegata

Lea ble bedt om å kommentere prosessen rundt stengningen av Grubbegata. Lea mener FAD i denne saken kunne ha vurdert en statlig regulering. Han mener de burde erkjent at enkelte ganger er noen interesser viktigere enn andre interesser, og at man i slike saker bør bruke en prosess som er mest mulig egnet til å nå resultatet. Han sier at kommunen ville blitt hørt i en statlig regulering også.

Det nasjonale risikobildet/risikomatrise

Kommisjonen viser til DSBs rapport om det nasjonale risikobildet, og spør om han har noe å tilføye når det gjelder DSBs arbeid på dette området. Lea sier at DSB har ment dette har vært et veldig fornuftig arbeid, og

² Lea kommer tilbake med eventuelle endringer etter å ha kvalitetssikret de etterfølgende punktene med sine medarbeidere.

har initiert og drevet denne prosessen selv. Han sier de har vektlagt å være etterrettelige på metodikk. I prosessen erfarte DSB at dialogen de hadde med Strålevernet, Metrologisk Institutt, Post og teletilsynet, NVE, HelseDirektoratet og mange andre om «worst case scenario» var svært velkommen: endelig ville noen høre på faginstansene om alt som kunne gå galt.

Lea sier at JD har reagert ok på DSBs arbeid med det nasjonale risikobildet, men at han har savnet en politisk drahjelp fra regjeringen. Det tror han kommer på plass nå. I tillegg sier Lea det har vært noen faglige diskusjoner rundt den valgte metoden for risikotilnærming, vurdering av konkrete scenarier fremfor analyse av hele utfallsrommet og utviklingsbildet. Lea sier de enkelte departementer, basert på DSBs analyse, må finne sine egne prioriterte oppgaver i forhold til de konkrete scenariene.

Lea viser til at en revidert utgave av risikobildet, der det er lagt til flere scenarier, leveres til statsråden på mandag. Scenariene er ikke endret etter 22. juli. Lea sier at DSB er klar over at de ikke klarer å fange virkeligheten ved å gjøre det på denne måten, men at de anser at det er mye bedre å ha et forhold til scenarier, enn ikke å ha det. Som bakgrunnsbildet for øvelser og kunnskap om hverandre er Nasjonalt risikobilde et godt virkemiddel.

Våpen og eksplosiver

Kommisjonen ønsker Leas syn på hvordan han anser at regelverket for tilsyn med eksplosiver fungerer, i lys av DSBs tilsynsrolle. Lea svarer todelt på dette spørsmålet. Når det gjelder regulering av eksplosiver, sier Lea at Norge har vært preget av at mange enkeltpersoner og virksomheter har hatt tillatelse til bruk av eksplosiver. Dette har nå blitt strammet inn, bla som følge av press fra EU. Man har i dag en betydelig bedre oversikt over eksplosiver og sikring av disse, sammenliknet med for ti år siden.

Når det gjelder stoffer som ikke er eksplosiver, men kan brukes til å lage eksplosiver, har dette blitt aktualisert som følge av terror. Lea sier at dette er et vanskelig område å gjøre noe med, men at DSB har fulgt opp initiativer i EU. Han beskriver DSBs prosess opp mot JD på dette området som «litt kantete». Han viser til at når det nye regelverket, som er på trappene, implementeres, vil vi få et annet regime som DSB per i dag ikke har økonomiske ressurser til å følge opp. Der kreves av det nye regelverket at DSB skal ha oversikt over disse stoffene og omsetning av disse. Lea sier at DSB har strevd med å få gehør for at DSB ikke er dimensjonert for dette i dag.

Global Shield

Lea sier at oppfølging av Global Shield ikke har vært forankret i DSB og politiet. Han mener at Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) burde tatt inn over seg at Norge ikke er organisert etter en amerikansk «Homeland Security modell», og derfor involvert DSB og politiet på et tidlig tidspunkt. Det DSB har foretatt seg i forhold til TAD og denne problematikken, er at de har varslet JD om ressursbehov knyttet til DSBs oppfølging av det nye regime i EU. I den forbindelse ble informasjon fra TAD og Global Shield brukt for å belyse kompleksiteten i denne problematikken.

Kommisjonen viser til mailkorrespondansen mellom DSB (Siri Hagehaugen) og saksbehandler i TAD, om Global Shield. Lea sier han kjenner til denne e-postutvekslingen, hvor det står at DSB anbefaler at politiet gjøres kjent med denne problemstillingen.

Kommisjonen spør hvordan Lea tolker dette utsagnet. Lea sier han tolker det som at DSB, som har ansvar for den lovlige omsetningen, ønsker et tettere samarbeid med politiet om eventuell ulovlig bruk av slike stoffer, og derfor ønsker å koble TAD og politi/PST sammen når det gjelder lovlige, farlige stoffer.

Kommisjonen spør på hvilken måte DSB har etterlyst et tettere samarbeid med PST når det gjelder lovlige stoffer. Lea viser til sine kolleger i DSB som jobber med eksplosiver og stoffer som kan brukes til å lage eksplosiver for mer informasjon på dette, men sier at DSB i økende grad, og i lys av innstramningen i den lovlige bruken av eksplosiver og muligheten for ulovlig bruk av andre stoffer, har hatt fokus på kontakten mot politi og PST. Han mener DSB og politiet har gjensidig nytte av utveksling av informasjon, ettersom det kan handle om potente våpen og at veien fra lovlig til ulovlig bruk kan være kort. Han forteller at DSB har opprettet et samvirkeområde for farlige stoffer (lovlige og ulovlige), hvor alle relevante aktører, inkludert politiet kommer sammen for å se på regelverk, kontroll, rutiner, kompetanse med mer. Lea sier DSB har slitt noe med å få politiet interessert i dette arbeidet. For han er det åpenbart et behov for et samarbeid med politiet/PST, gitt at DSB skal innføre et regime for omsetning av lovlige varer som kan brukes til terrorisme, og har behov for et sted å melde fra om mistenkelig virksomhet. Kun politiet kan være mottaker av slike meldinger.

Dialogen med departementet er godt dokumentert. Lea henstiller kommisjonen til å kontakte Torild Tandberg i DSB om dette.

Kommisjonen spør om PST noen gang har kontaktet DSB om behov for strammere regulering av noe. Lea sier han hadde en god dialog med PST da Holme var sjef. I denne dialogen har DSB vært klar på at de regulerer lovlig omsetning, og at hvis noen bruker dette til ulovlig virksomhet er det en politisak.

Sivilforsvaret

Kommisjonen viser til en påstand om at hullet etter nedbyggingen av forsvaret bare delvis er fylt av sivilforsvaret. Lea sier at DSB har et problem økonomisk med sivilforsvaret. Han viser til at sivilforsvaret har vært gjennom en stor omorganisering og omstilling, uten at det har fulgt penger med. Det har vært en egen høring i Stortinget omkring denne problemstillingen. Lea mener det er et etterslep i sivilforsvaret, og at det er en fare for at vi tror Sivilforsvaret kan levere mer enn de faktisk kan, noe han er ukomfortabel med. Han understreker at Heimevernet og Sivilforsvaret er helt forskjellige., Sivilforsvaret skal beskytte befolkningen og er selv beskyttet i henhold til Geneve-konvensjonen. Heimevernet er en militær kapasitet.

Kommisjonen viser til en amerikansk artikkel der det fremgår at sivilbefolkningen ofte opptrer veldig rasjonelt i krisesituasjoner og representerer en ubenyttet ressurs, og at myndighetene i for stor grad kan bli fokusert på egne kapasiteter. Lea svarer at dette er noe DSB har hatt fokus på, og bl.a. ved å opprette en kriseportal, der befolkningen skal få tilgang til myndighetsinformasjon for selv å kunne agere.

Lea sier han også tenkte på sivilbefolkningens innsats i forbindelse med tilbaketuren til Utøya, at det norske folk hadde vist hvor modne og robuste de er, og at myndighetene nå måtte ta et ansvar for å gi noe tilbake ved at minnemarkeringen skjedde på en verdig måte.

Lea mener det er helt sentralt at Norge i sitt beredskapsarbeid evner å bruke eksisterende utstyr på en optimal måte. Dette fordrer samvirke, og er noe DSB har fokus på.

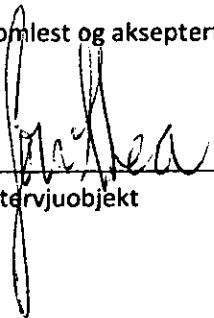
Kommisjonen viser til manglende ressurser i politiet til å kunne prioritere en moderne IKT plattform, og spør om dette også har vært hemmende for DSB. Lea svarer at direktoratet har måtte gjøre slike

investeringer innenfor egen ramme, herunder nevnte sikkerhetsportal, fagsystemer og andre IKT systemer. Lea anser at holdning, ledelse og styring er mer avgjørende enn penger når det kommer til prioritering av IKT.

Avslutningsvis oppfordrer Lea kommisjonen til å snakke med lederen for Oslo brann og redning, for mer informasjon om det operative arbeidet 22. juli, og Torild Tandberg i DSB for mer informasjon om arbeid med kapasitet og lovlige stoffer.

Intervjuet ble avsluttet kl. 1445

Gjennomlest og akseptert som et dekkende referat,

 08.06.12

Sign intervjuobjekt

Sign referent